

1. Pry`mostka L.O. Pidruchny`k. — 2-ge vy`d., dop. i pererob. — K.: KNEU, 2004. — 468 s.
2. Prasolova S.P. Bankivs`ki operaciyi.: navch. posibny`k. - K.: Centr navchal`noyi literatury`, 2013 - 568s
3. Finansovy`j menedzhment u bankax. Navchal`ny`j posibny`k dlya studentiv V kursu vsix form navchannya special`nosti “Bankivs`ka sprava” (Ukl. N.V.Tarasevy`ch. - Odesa: ODEU, rotapry`nt, 2008 r. — 182 s.)
4. Ryabinina L.M., Nyan`chuk N.Yu., Uxlicheva L.I. / za red. Ryabininoyi L.M. Bankivs`ki operaciyi: navchal`ny`j posibny`k. - Odesa: ODEU, 2011. — 536 s.
5. Dovgan`, M. Zh. Bankivs`ky`j menedzhment: navchal`no-metody`chny`j kompleks. / M. Zh. Dovgan`. — Ternopil` : TNEU, 2012. — 105
6. Osnovni pokazny`ky` diyal`nosti bankiv Ukrayiny`. Oficijny`j sayt Nacional`nogo banku Ukrayiny` [Elektronny`j resurs].- Rezhy`m dostupu: <http://bank.gov.ua>
7. Nagaj, T. Skladovi sy`stemy` upravlinnya formuvannyam bankom resursiv z depozy`tny`x dzherel [tekst] / T. Nagaj // Materialy` za X mizhdunarodna naukovu-prakty`chna konferenciya (17-25.08.2014).- 2014 - С.7-9.

Рецензент: Лапіна І.С., к.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку Одеського національного економічного університету

12. 03.2015

УДК 334.716:001.815

Яблонська Наталія, Погоря Юлія

**АНАЛІЗ РЕЗЕРВІВ І ШЛЯХІВ РОЗВИТКУ
ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ**

У статті охарактеризовано сучасний стан виноробної промисловості, особливості та тенденції розвитку галузі. Наведені фактори та шляхи розвитку підприємств виноробної галузі. Проаналізовано галузеві проблеми і окреслено можливі напрямки

подолання. Доведено, що для стабілізації та подальшого розвитку виноробної галузі необхідна: державна підтримка виноробної галузі на основі сформованої законодавчої бази та державного контролю, ефективна маркетингова діяльність по дослідженню внутрішнього та зовнішніх ринків, а також організація продажу українського вина на ринках країн СНД, балтійських і скандинавських країн, де немає свого виноробства, також доцільно залучити інвесторів, які будуть зацікавлені не тільки в отриманні великої маси доданої вартості продукції, але і в якості напою.

Ключові слова: виноробна галузь, виноматеріали, імпортна сировина, розвиток виноградарства та виноробної галузі.

Яблонская Наталья, Погоря Юлия

**АНАЛИЗ РЕЗЕРВОВ И НАПРАВЛЕНИЙ РАЗВИТИЯ
ВИНОДЕЛЬЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ УКРАИНЫ**

В статье охарактеризовано современное состояние винодельческой промышленности, особенности и тенденции развития отрасли. Указанные факторы и пути развития предприятий винодельческой отрасли. Проанализированы отраслевые проблемы и намечены возможные направления их преодоления. Доказано, что для стабилизации и дальнейшего развития винодельческой отрасли необходима: государственная поддержка винодельческой отрасли на основе сложившейся законодательной базы и государственного контроля, эффективная маркетинговая деятельность по исследованию внутреннего и внешних рынков, а также организация продажи украинского вина на рынках стран СНГ, Балтии и скандинавских стран, где нет своего виноделия, также целесообразно привлечь инвесторов, которые будут заинтересованы не только в получении крупной массы добавленной стоимости продукции, но и в качестве напитка.

Ключевые слова: винодельческая отрасль, виноматериалы, импортное сырье, развитие виноградарства и винодельческой отрасли.

Yablonskaya Natalia, Pogorya Yulia

**ANALYSIS OF RESERVER AND THE WAYS OF THE
WINE INDUSTRY IN UKRAINE**

This article describes the current state of the wine industry, features and trends in the industry. These factors and the development of the wine

industry enterprises. Analyzed industry issues and outlined possible directions to overcome them. It is proved that for stabilization and further development of the wine industry is needed: the state support the wine industry on the basis of existing legislation and government control, effective marketing activities in the exploration of the internal and external markets, as well as the Organization of Ukrainian wine sales in the CIS, Baltic and Nordic countries where there is no wine, it is advisable to also attract investors who will be interested not only in getting a large mass of value-added products, but also as a beverage.

Keywords: wine industry, wine materials, imported raw material, the grape and wine industry

Постановка проблеми і її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями: Виноградарсько-виноробний підкомплекс є однією із важливих складових агропромислового комплексу України, однак, сьогоднішній стан на ринку характеризується негативними тенденціями розвитку. З кожним днем зменшується обсяг виробництва виноробної продукції, та її обсяги споживання. Нажаль, спостерігається значне скорочення площ виноградників, збитковість виробництва у більшості підприємств виноробної галузі, як результат – ми спостерігаємо втрату конкурентних позицій на внутрішньому і зовнішньому ринках. Навіть маючи необхідні природно-кліматичні умови для розвитку виноградарства і виноробства, Україна сьогодні, перетворилась в імпортера виноматеріалів, коньячних спиртів та вин. Тобто, необхідно додати зусилля на стабілізацію та подальший розвиток виноробства, виявити всі проблемні зони в цій галузі та ліквідувати їх.

Аналіз останніх публікацій. Сучасні тенденції та проблеми розвитку виноградарства та виноробства вивчалися у працях Б.В.Буркинського, І.М. Агеєвої, А.А. Бревнова, Ю. Мокєєвої, В.І.Іванченко, І.Г. Матчиної та інших вітчизняних науковців. Ці автори у своїх наукових працях досліджували проблеми розвитку даного комплексу виробництва. Результати їх досліджень дозволяють з різних сторін оцінити стан і рівень розвитку підприємств виноробної промисловості, а також виявити проблеми, з якими вони стикаються. До того ж результати, що отримуються в процесі аналізу, стають важливою основою для розробки заходів

щодо вдосконалення виноробної галузі. Сказане обумовлює **актуальність** теми цієї статті.

Формулювання мети дослідження: Метою даної статті є виявлення проблем та розробка напрямків, що сприяють розвитку виноградарства та виноробства.

У відповідність з поставленою метою, задачами написання статті є:

- аналіз сучасних тенденцій розвитку виноградарства та виноробства;
- виявлення проблем виноградарства та виноробства, що стримують розвиток комплексу;
- аналізу експорту та імпорту вина;
- розробка напрямків розвитку вітчизняного виноробства та підвищення його конкурентоспроможності на світових ринках.

Виклад основних результатів і їх обґрунтування: Виноробна промисловість в якості сировини використовує виноград. Первинне виноробство розміщене у районах вирощування сировини, а вторинне виноробство та розлив вина розміщені як у районах вирощування сировини, так і у місцях споживання. Найбільшими виробниками виноградного вина є міста Криму, Одеської, Херсонської, Миколаївської та Закарпатської областей [1, с.15].

Виноробство характеризується низкою специфічних рис:

- повна залежність виробництва вина від якості та кількості винограду;
- розподіл виноробства на первинне та вторинне;
- виготовлення марочних вин, шампанського за класичною технологією та коньяку потребує тривалого часу та значних обігових коштів;
- необхідність захисту готової продукції від підробок та фальсифікатів.

Виноградарство і виноробство України є пріоритетними галузями економіки, і покликані забезпечувати потреби населення в специфічних продуктах харчування, отримуючи за їх експорт валютні кошти [6, с.43]. Проте, на сьогодні існує безліч проблем, які стають значною перешкодою для прогресивного розвитку виноробної галузі.

Найбільш значною проблемою діяльності виноробних підприємств є використання застарілого обладнання та технології

виробництва. Процент зношення основного капіталу перевищує 60 %, а на деяких підприємствах і 70 %. Підприємства через тяжке фінансове становище не в змозі самостійно оновлювати парк спеціалізованої техніки і тим більш купувати необхідні основні засоби [3]. Також значний вплив на зменшення обсягів виноробства України та окремих її регіонів має значна нестача інвестиційних ресурсів. Між тим, ті інвестиційні ресурси які вкладені у виноробні підприємства, в основному за рахунок власних коштів, використовуються не ефективно, наприклад замість купівлі нового обладнання виноробне підприємство тратить свої кошти на купівлю більш дешевої сировини.

Наступною проблемою є зменшення обсягів площі виноградників, що приводить до зменшення валового збору винограду, тим самим зменшує кількість виробництва вина з натуральної сировини, збільшує імпорт сировини та, що являється самим гіршим, українське вино втрачає свою ідентичність, та за висновками експертів значна частина виготовленого вина в даний час, не є така якісна, як раніше. Динаміка виробництва винограду і виноградного вина по Україні представлена у таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка виробництва винограду і виноградного вина в Україні [2]

Рік	Площа виноградних насаджень		Валовий збір винограду		Обсяг виробництва вина виноградного	
	тис.га	зміна до 1980 року, %	тис.т	зміна до 1980 року, %	млн. дал	зміна до 1980 року, %
1980	248	-	886		54,6	-
1990	176	71	835,7	94,3	27,2	49,8
2000	110	44,4	513,8	58	9,5	17,4
2006	66	26,6	309	34,9	17,1	31,3
2007	71	28,6	360	40,6	19,5	35,7
2010	72	29	408	46	29,1	53,3
2011	69,1	27,9	521,9	58,9	16,8	30,8
2012	67,9	27,4	456	51,5	12,5	23

Проаналізувавши дані таблиці 1 можемо сказати, що з кожним роком площа виноградних насаджень зменшується, а разом з цим й обсяг виробництва вин. Порівнюючи 1980 та 2012 роки, ми спостерігаємо, що площа виноградних насаджень складає 27,4%, тобто на 72.6% менше ніж у 1980 році. Що стосується обсягу виробництва вина порівнюючи 1980 та 2012 роки обсяг зменшився на 77%, ця сума говорить про те що виноробна галузь знаходиться у дуже скрутному становищі, та потребує негайної допомоги.

Для більш повного аналізу необхідно розглянути виробництво винної продукції у розрізі категорій, які розглянуті у таблиці 2.

Таблиця 2

Виробництво винної продукції України у розрізі категорій у 2011 - 6 міс. 2014 рр. у натуральному вираженні, тис. дал

Найменування	2011	2012	2013	6міс. 2013	6міс. 2014
Вино «Шампанське» тис.дал	3730,5	3397,4	0,0	0,0	740,8
Вина ігристі, тис.дал	1716,1	2066,8	5222,0	1669,9	1164,6
Вино виноградне, тис.дал	17003,9	12510,6	11602,7	5775,6	2591,4
Вермут та подібні вироби, тис. дал	979,8	1568,2	1265,2	535,7	477,8

Аналіз виробництва винної продукції України у розрізі категорій (табл.2) показав, що виробництво, наприклад, такої категорії, як Вино «Шампанське», на деякий час взагалі зупинилося. Обсяг виробництва ігристих вин, порівнюючи 2011 з 2013 роком збільшився в 4 рази.

Нажаль, в теперішній час виноробна галузь України розвивається безсистемно. Відсутність необхідної кількості якісного винограду, та купівля імпортного виноматеріалу приводить до проблем погіршення якості виготовлених виноградних вин, що позначається на фінансових ресурсах підприємств. Для збільшення прибутку несумлінні виноробні підприємства вдаються до фальсифікації вин, використовуючи ароматизатори, барвники замість якісного винограду, тим самим вони погіршують якість вина та зменшують

винограду, який використовується для виготовлення виноматеріалів. Все це пов'язано з відсутністю регулювання чисельних проблем, які стоять перед виноробною галуззю. Так, діюче законодавство не сприяє захисту продукції виноробства від фальсифікату. У виноробстві на витримку закладається все менша кількість виноматеріалів для виробництва марочних вин. Відповідно, все менше випускається вин, гідних уваги справжніх цінителів цього продукту.

Значна кількість виноробних підприємств в промислових містах виробляють вина із імпортних виноматеріалів. Цей показник становить біля 80 %, що по суті сприяє розвитку виноробства не України, а Молдови, Грузії, Armenії, Франції та ін. країн. На ринку вина спостерігається переорієнтація споживачів на продукцію економ-класу. Крім того, падіння покупної спроможності населення забезпечує конкурентні переваги виробникам, які орієнтовані на виробництво продукції економ-класу. Однією із основних конкурентних переваг залишається цінова політика підприємства, а не якість продукції.

Іншою проблемою, що гальмує розвиток виноробної галузі є поява на винному ринку крупних інвесторів, які є далекими від виноробства, але володіють значними коштами та зацікавлені лише в стрімкому отриманні прибутку, прискоренні обігу свого капіталу, використовуючи його на широку рекламу компанії та формуванню нової торгової марки з метою швидкого збуту продукції. Сучасні інвестори, в основному, не дотримуються складної та трудомісткої класичної технології переробки, що негативно впливає на якість готової продукцію.

Висновки та перспективи подальшого дослідження: Кризисна ситуація у виноробному підкомплексі обумовлюються головним чином відсутністю цілеспрямованої дієвої системи управління агропромисловим комплексом України [4, с.22].

У сучасних умовах, необхідна державна підтримка виноробної галузі на основі сформованої законодавчої бази та державного контролю, що дозволить:

- знизити кількість фальсифікату;
- підвищення якості вина;
- зменшити ціну ліцензії на оптову торгівлю вином, для малих підприємств.

Також, для стабілізації та подальшого розвитку виноробної галузі необхідно:

– ефективна маркетингова діяльність по дослідженню внутрішнього та зовнішніх ринків, а також організація продажу українського вина на ринках країн СНД, балтійських і скандинавських країн, де немає свого виноробства;

– захистити вітчизняних виробників від великих обсягів імпорту зарубіжної продукції;

– державна підтримка, особливо малих виноробних підприємств;

– залучити інвесторів, які будуть зацікавлені не тільки в отриманні великої маси доданої вартості продукції, але і в якості напою.

Література

1. Семенов В.Ф. Регіональна економіка: Навчальний посібник.- Київ, МП» Леся», 2008.-595с.

2. Державний комітет статистики. [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Матчина И.Г. Стратегия развития винодельческого производства Украины / И.Г. Матчина // Бизнес-информ. – 2004. – № 2. – С. 78 – 82.

4. Барабанов О.Н. Глобальное управление / О.Н. Барабанов, В.А. Голицин, В.В. Терещенко // МГИМО-Университет, 2006. – 256 с

5. Экономические проблемы виноградарства и виноделия / [Б. В. Буркинский, И. Н. Агеева, А. А. Бревнов и др.]; под. ред. Б. В. Буркинського. –Одесса: Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2007.

6. Смолянський О. Акцизний збір. Проблеми, тенденції, перспективи //Алкоголь і тютюн України. – 2012. - №1. – с.42-44

1. Semenov V.F. Regional`na ekonomika: Navchal`ny`j posibny`k.- Ky`yiv, MP» Lesya», 2008.-595s.

2. Derzhavny`j komitet staty`sty`ky`. [Elektronny`j resurs]. –Rezhy`m dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. – S. 78 – 82.

4. Barabanov O.N. Global`noe upravleny`e / O.N. Barabanov, V.A. Goly`cy`n, V.V. Tereshhenko // MGY`MO-Uny`versy`tet, 2006. – 256 s

5. Экономы`chesky`e problemy` vy`nogradarstva y` vy`nodely`ya / [B. V. Burky`nsky`j, Y`. N. Ageeva, A. A. Brevnov y` dr.]; pod. red. B. V. Burky`nskogo. –Odessa: Y`nsty`tut problem` gыnka y` ekonomy`ko-эkology`chesky`x y`ssledovany`j NAN Ukray`ны, 2007.

6. Smolyans`ky`j O. Акcy`zny`j zbir. Problemy`, tendenciyi, perspekty`vy` //Alkohol` i tyutyun Ukrayiny`. – 2012. - #1. – s.42-44.

***Рецензент:** Павлов О.І., д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки промисловості Одеської національної академії харчових технологій*

24.03.2015